

Anneli Viherä-Aarnio ja Risto Hagqvist

HAAPASTENSYRJÄN VISANÄYTTELY SIIRRETTIIN TALTEEN METSÄMUSEO LUSTOON

Lopen Läyliäisissä sijainnut Haapastensyrjän Visanäyttelyn esineistö siirrettiin osaksi Metsämuseo Luston kokoelmia. Luonnonvarakeskus (Luke) luovutti esineet Lustolle viime vuoden joulukuussa allekirjoitetulla luovutussopimuksella.

Ville Pirttilä (vas.) ja Risto Hagqvist, visa-asiantuntijat ja visanäyttelyn kokoajat Haapastensyrjässä Pirttilän talon ovella. Visanäyttely sijaitsi tässä rakennuksessa.

Kuva Anneli Viherä-Aarnio.

Haapastensyrjän Visanäyttely perustettiin visakoivua koskevaa tiedotusta ja neuvontatyötä varten Metsänjalostussäätiössä vuonna 1995. Idean näyttelyn perustamisesta esitti metsätalousinsinööri Ville Pirttilä, joka oli työssään Haapastensyrjässä kohdannut toistuvasti visakoivua koskevan tiedon puutteen. Näyttelyn avulla kerrottiin visakoivun biologiasta, kasvattuksesta, puuaineen ominaispiirteistä ja käytöstä. Haapastensyrjän Pirttilän talon suuressa tuvassa sijainnut näyttely ehti vuosien varrella tulla tutuksi monille visakoivun kasvattajille, ammattilaisille ja harrastajille. Haapastensyrjässä kävi vuosittain yli 2 000 vierailijaa, joista osa viivähti myös Pirttilän tuvan rauhallisessa ilmapiirissä visapuun kauneutta ihastelemaan.

Yllä vasemmalla visapuuta eri muodoissaan. Oikealla valmiita visaesineitä, valmistaja Auvo Kilpiäinen. Kuvat Risto Hagqvist.

Näyttelyssä oli esillä erilaisia visakoivun ja muiden puulajien visamuotojen puuainenäytteitä, kiekkoja, pöllejä, saheita sekä visakoivusta käsityönä valmistettuja koruja, astioita, työkaluja ym. lahja- ja käyttöesineitä. Näyttelyn esineistö kerättiin lahjoituksina yrityksiltä ja yksityishenkilöiltä, ja perustamisen jälkeenkin näyttelyä täydennettiin vähitellen, osin yhteistyössä Visaseura ry:n kanssa. Näyttelyyn kuului myös suuri visapuinen tietoseinä, jota kierrätettiin maatalousnäyttelyissä, metsäpäivillä ja –messuilla ja muissa tapahtumissa.

Metsänjalostussäätiön toiminnan fuusioituttua Metsäntutkimuslaitokseen vuonna 2000 Visanäyttely siirtyi Metsäntutkimuslaitoksen omistukseen, ja edelleen tutkimuslaitosfuusion myötä Luonnonvarakeskukseen vuonna 2015. Määrärahojen säästöpainneiden takia Pirttilän taloa ei enää voitu vuokrata näyttelytilaksi Senaatti-kiinteistöiltä. Arvokkaan esineistön ja siihen liittyvän perinnetiedon säilymisen turvaamiseksi näyttelyn esineet päätettiin siirtää pääosin Lustoon. Joitakin Luken tutkimus- kehittämishankkeissa tarvittavia puunäytteitä ja esineitä jäi esille pantavaksi modernia puurakentamista edustavaan Haapastensyrjän toimisto- ja laboratoriorakennukseen.

Risto Hagqvist visanäyttelyssä, Pirttilän talossa.

Kuva Anneli Viherä-Aarnio.

Pirttilän tuvassa sijainnut visanäyttely oli arvokas kokonaisuus, joka tarjosi ainutlaatuisen mahdollisuuden tutustua sekä visakoivun monimuotoisuuteen ja eri visalaatuihin että visapuun käyttöön ja käsityöperinteeseen samalla visiitillä. Näyttelyn siirtyminen syntysijoiltaan Haapastensyrjästä sai mielen haikeaksi, mutta siirto Lustoon oli epäilemättä paras keino turvata kootun esineistön säilytys muuttuneissa olosuhteissa. Ja olihan jo aiemmin Visaseuran aktiivien toimesta esitetty ajatus Lustosta Visanäyttelyn sopivana sijoituspaikkana.

Visakoivunäyttelyn esineistä kirjattiin yksityiskohtaiset tiedot Metsämuseon tietokantaan Kantapuuhun ja esineet siirrettiin Lustoon Punkaharjulle. Täten tuli kirjatuksi talteen suuri määrä visaperinnettä ja samalla Luston visaesine- ja puuainenäytevalikoima karttui merkittävästi. Lustossa esineet valokuvataan, käsitellään ja säilytetään museon käytäntöjen mukaisesti. Digitalisoinnin valmistuttua esineisiin voi aikanaan tutustua verkossa, Metsämuseoiden tietokanta Kantapuussa sekä valtakunnallisessa museoiden, arkistojen ja kirjastojen hakuliittymä Finna.fi:ssä. Tietokantoihin tallennetuista esineistä on siten myös suuren yleisön mahdollista saada tietoja.

Näyttelyesineiden tietojen taltiointi ja siirto toteutettiin yhteistyössä Metsämuseo Luston kanssa hankkeena, jota rahoittivat Metsämiesten Säätiö, Visaseura ry ja Luonnonvarakeskus.

Tulevina vuosina olisi mahdollista rakentaa siirtyneiden visaesineiden ja puuainenäytteiden pohjalta Lustossa visakoivua ja sen käyttöä sekä käsityöperinnettä esittelevä näyttely. Lustossa sijaitseva visanäyttely olisi arvokas vierailukohde yhdessä Punkaharjulla museon välittömässä läheisyydessä kasvavien näyttävien Luonnonvarakeskuksen visakoivuviljelmien kanssa. Tämä olisi hyödyllinen ja suomalaisen visakoivun tunnettuutta lisäävä hanke, jota Visaseura voisi lähteä aktiivisesti edistämään yhdessä Luston ja Luonnonvarakeskuksen kanssa.